

vooralsnog niet, dat die karakteristiek enkel en alleen door een afwijkende levensbeschouwing is ontstaan. Veeleer is ze afhankelijk van de biografen zelf, zoowel van hen, die als tijdgenooten het ware beeld camoufleerden, als van lateren, die met weinig critischen zin op het werk der eerste biografen voortborduurd.

Naar mijn meening is het meer dan tijd, om onzerzijds tot de bronnen te gaan en deze onder velerlei opzicht te bestudeeren. Verschillende indicien zijn aanwezig, welke achter den overgeleverden Norbertus een andere doen vermoeden, een persoon, die *gegaan is*, doch ook de noodige buigzaamheid bezat, om het rechtmatig bestaan van een sterkere macht te erkennen, op gevaar af van den schijn te wekken, dat veeleer *gegaan werd*.

Eerst als dít voorbereidend werk gereed gekomen is, zal men zich tot Hauck kunnen wenden, om een juist waarde-oordeel te verkrijgen. Het werk van onzen medebroeder is er nog niet aan toe, dat het de opvatting van Bernhardi e. a. vermag los te wrikken.

H. HEIJMAN.

* * *

Josef Re b h o l z, Pfarrer und Kapitels-Kammerer in Apfeltrach, *Leben des gottselingen Jünglings Wilhelm Eiselin aus dem Orden der Prämonstratenser*. Lehr- und Andachtsbuch. 1914, Verlag von J. Pfeiffer (D. Hafner). München, Herzogspitalstrasse 6, 174 Pag. in 16°.

Dieses Büchlein ist gewidmet in frommen Verehrung dem engelreinen, gottselingen Jüngling Wilhelm Eiselin, Prämonstratenser aus die Abtei Rot, im württembergischen Oberland, zur 350. Wiederkehr seines Geburtsjahres. Deshalb ist diese vorliegende Lebensbeschreibung ein kleine Jubeläumsgabe zu seiner Ehre.

Als Quelle für diese Lebensbeschreibung diente dem Verfasser das lateinische Werk : *Vita Wilhelmi Rothensis* von Martinus M e r t z, ausgabe J. C. V a n d e r S e r r e, Antverpiaë, 1627.

Das zweite Teil ist ein Andachtsbuch.

A. E.

* * *

V a n W a e f e l g h e m Raphael, *Répertoire des soucres imprimées et manuscrites relatives à l'histoire et la liturgie des monastères*